

Uchwała Komisji Habilitacyjnej
z dnia 29 czerwca 2021 roku
w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego
Ks. dr. Pawłowi Tamborowi
w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie filozofia

Powołana w dniu 17 marca 2021 r. przez Radę Instytutu Filozofii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, na podstawie art. 221 ust. 5 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (zwanej dalej Ustawą 2.0) oraz na podstawie § 17 ust. 10 *Zasad nadawania stopni naukowych na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II*, stanowiących załącznik do *Uchwały 813/II/1 Senatu Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II z dnia 21 listopada 2019 r. w sprawie zasad nadawania stopni naukowych*, Komisja Habilitacyjna w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego ks. dr. Pawłowi Tamborowi, działała w składzie:

osoby wyznaczone przez Radę Doskonałości Naukowej:

- prof. dr hab. Tadeusz Szubka – przewodniczący komisji
- prof. dr hab. Włodzimierz Ługowski – recenzent komisji
- dr hab. Andrzej Łukasik, prof. UMCS – recenzent komisji
- dr hab. Antoni Szczuciński, prof. UAM – recenzent komisji

osoby wyznaczone przez Radę Instytutu Filozofii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II:

- ks. dr hab. Tadeusz Pabjan, prof. UPJPII – recenzent komisji
- prof. dr hab. Zenon Roskal – członek komisji
- ks. dr hab. Marek Słomka – sekretarz komisji

Działając na podstawie:

1. Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1668 z późn. zm.),
2. *Zasad nadawania stopni naukowych na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II*, stanowiących załącznik do *Uchwały 813/III/1 Senatu Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II z dnia 21 listopada 2019 r. w sprawie zasad nadawania stopni naukowych*,

Komisja Habilitacyjna wzięła pod uwagę:

- 1) osiągnięcia naukowe, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2a Ustawy 2.0;
- 2) aktywność naukową habilitanta realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej (por. art. 219 pkt. 3 Ustawy 2.0);
- 3) wynik kolokwium habilitacyjnego (por. art. 221 pkt. 9 Ustawy 2.0).

Podstawą oceny dokonań wymienionych w pkt. 1-3 były:

- 1) monografia pod tytułem: *Standardowy Model Kosmologiczny. Studium metodologiczne* (Lublin: Wydawnictwo KUL 2020, ss. 271);
- 2) sporządzony przez habilitanta autoreferat i zestawiony przez niego wykaz publikacji i pozostałych form aktywności naukowej (wraz z załączoną dokumentacją);
- 3) sporządzone przez recenzentów oceny osiągnięć;
- 4) przebieg kolokwium habilitacyjnego;
- 5) dyskusja członków Komisji Habilitacyjnej.

Zgodnie z art. 221 ust. 9a Ustawy 2.0 oraz § 11 Regulaminu, w dniu 29 czerwca 2021 roku zostało przeprowadzone kolokwium habilitacyjne, przy użyciu środków komunikacji elektronicznej, zapewniających transmisję kolokwium w czasie rzeczywistym między jego uczestnikami, oraz wielostronną komunikację w czasie rzeczywistym, w ramach której uczestnicy kolokwium mogli swobodnie wypowiedzieć się w jego toku.

UCHWAŁA

Biorąc pod uwagę osiągnięcia naukowe i dydaktyczne habilitanta, przedstawione przez recenzentów opinie, przeprowadzone kolokwium habilitacyjne, po dyskusji, Komisja podjęła uchwałę o wystąpieniu do Rady Instytutu Filozofii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II z wnioskiem o nadanie:

**księdzu doktorowi Pawłowi Tamborowi stopnia naukowego doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie naukowej filozofia.**

Uchwała zapadła następującym stosunkiem głosów:

Uprawnionych do głosowania	7 osób
Oddano głosów	7
Głosów nieważnych	0
Głosów ważnych	7

W tym:

- za nadaniem stopnia naukowego doktora habilitowanego (TAK): 7 głosów (prof. dr hab. Tadeusz Szubka, prof. dr hab. Włodzimierz Ługowski, dr hab. Andrzej Łukasik, prof. UMCS, dr hab. Antoni Szczuciński, prof. UAM, ks. dr hab. Tadeusz Pabjan, prof. UPJPII, prof. dr hab. Zenon Roskał, ks. dr hab. Marek Słomka)
- o odmowie nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego (NIE) – głosów: 0
- WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – głosów: 0

Głosowanie (zgodnie z art. 221 ust. 10 Ustawy 2.0) miało charakter jawny.

Podjęta przez komisję habilitacyjną uchwała (zgodnie z art. 221 ust. 10 Ustawy 2.0) ma status opinii.

Podpis Przewodniczącego Komisji

UZASADNIENIE

1. INFORMACJE OGÓLNE

Ks. dr Paweł Tambor odbywał studia magisterskie z teologii w Wyższym Seminarium Duchownym w Kielcach zakończone w 2001 r. obroną pracy magisterskiej pt. *Na początku było Słowo (J 1,1) Obraz Logosu w Czwartej Ewangelii*, której promotorem był ks. dr hab. Henryk Witczyk. W latach 2003-2007 odbywał studia magisterskie na Wydziale Filozofii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. W latach 2007-2009 odbywał studia doktoranckie na Wydziale Filozofii KUL, gdzie obronił pracę doktorską pt. *Standardowy Model Kosmologiczny jako Emergentna Efektywna Teoria Wszechświata* na seminarium z kosmologii przyrodniczej pod kierunkiem dra hab. Marka Szydłowskiego, prof. UJ. Recenzentami pracy doktorskiej byli ks. abp dr hab. Józef Życiński, prof. KUL i prof. dr hab. Adam Jonkisz. Od roku 2009 prowadzi zajęcia w Seminarium Duchownym w Kielcach, które jest afiliowane do Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Od roku akademickiego 2009/2010 prowadził zajęcia dydaktyczne w Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach w ramach umowy o dzieło na Wydziale Lekarskim i Nauk o Zdrowiu, od 2019 roku zatrudniony w *Collegium Medicum* Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach na stanowisku adiunkta dydaktycznego (nauczanie przedmiotów filozoficznych i biostatystyki). Od roku 2013 jest rektorem Wyższego Seminarium Duchownego w Kielcach.

2. OSIĄGNIĘCIA NAUKOWE HABILITANTA

2.1. GŁÓWNE OSIĄGNIĘCIE

Osiągnięciem naukowym, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy, jest monografia: *Standardowy Model Kosmologiczny. Studium Metodologiczne*, Lublin: 2020, Wydawnictwo KUL, ss. 271. Recenzentami wydawniczymi byli: prof. dr hab. Adam Jonkisz, prof. dr hab. Marek Szydłowski.

2.2. POZOSTAŁA AKTYWNOŚĆ NAUKOWA

Podstawą oceny pozostałej aktywności naukowej habilitanta były:

- Artykuły opublikowane w czasopiśmie naukowych pomiędzy uzyskaniem stopnia doktora a uzyskaniem stopnia doktora habilitowanego – 22 + 5 haseł encyklopedycznych
- Rozdziały opublikowane w monografiach naukowych – 10
- Wystąpienia na konferencjach krajowych pomiędzy uzyskaniem stopnia doktora a uzyskaniem stopnia doktora habilitowanego - 21;

- Wystąpienia na konferencjach międzynarodowych pomiędzy uzyskaniem stopnia doktora a uzyskaniem stopnia doktora habilitowanego - 2;
- Współorganizacja konferencji krajowych – 2;
- Udział we wspólnym zespole badawczym *Filozofia fizyki i kosmologii* przy Copernicus Center for Interdisciplinary Studies, Cracow w grupie badawczej Filozofia Fizyki i Kosmologii. 2009-2013.
- Członek w projekcie pt. *Randomness, uncomputability / philosophy and theology* w zespole badawczym, którym kieruje Yves Gaspar (inni członkowie: Gregory Chaitin, Francisco Doria, Newton da Costa, Mizuho Tanaka-Arakawa) przy Trinity Hall, University of Cambridge (UK).
- Liczba cytowań publikacji wnioskodawcy, z oddzielnym uwzględnieniem autocytowań, pomiędzy uzyskaniem stopnia doktora a uzyskaniem stopnia doktora habilitowanego - 13 cytowania według bazy danych Google Scholar, 23 autocytowań;
- Posiadany indeks Hirscha (według bazy danych Google Scholar) - h-index = 3
- Informacja o liczbie punktów MNiSW. Według punktacji przed reformą (do roku 2019) liczba punktów 323. Liczba punktów artykułów wydanych po reformie 240.

2.3 OSIĄGNIĘCIA DYDAKTYCZNE, POPULARYZATORSKIE I ORGANIZACYJNE

- Członkostwo w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych wraz z informacją o pełnionych funkcjach - 1;
- Działalność dydaktyczno-popularyzatorska: prowadzenie zajęć z filozofii w Wyższym Seminarium Duchownym w Kielcach (afiliowanym do KUL) oraz Collegium Medicum Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Wykłady i artykuły popularyzujące filozofię.
- W związku ze sprawowaniem funkcji rektora Wyższego Seminarium w Kielcach od 2013 roku organizacja pracy grona profesorskiego w procesie kształcenia filozoficzno-teologicznego alumnów – studentów KUL. Prowadzenie sesji profesorskich oraz seminariów naukowych dla profesorów WSD w Kielcach.

Szczegółowy wykaz osiągnięć habilitanta znajduje się w przygotowanych przez niego *Autoreferacie* i *Wykazie osiągnięć naukowych albo artystycznych, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny*

3. OCENA GŁÓWNEGO OSIĄGNIĘCIA ORAZ POZOSTAŁEJ DZIAŁALNOŚCI NAUKOWEJ

3.1 OCENA RECENZENTÓW

Prof. Włodzimierz Ługowski pisze w recenzji, że od strony ilościowej dorobek dra Pawła Tambora wydaje się wystarczający jako podstawa wystąpienia o habilitację. Dorobek ten jest zasadniczo spójny: tematyka niemal wszystkich artykułów (i publikacji drobniejszych) mieści się w zakresie filozoficznych zagadnień kosmologii, do którego należy też główna rozprawa. Autor wniósł do rodzimego piśmiennictwa z zakresu filozofii nauk przyrodniczych wkład wystarczający do nadania mu stopnia doktora habilitowanego. Wszystkie wymienione przez Autora w „Autoreferacie” „osiągnięcia w rozumieniu art. 219 Ustawy” są nimi rzeczywiście. Rozprawa habilitacyjna przynosi odpowiedź na pytanie: czym jest standardowy model kosmologiczny i jakiego poznania dostarcza? Niestety pominięta została literatura w językach obcych (innych niż angielski). Recenzent zauważył brak (szkicowej choćby) prezentacji stanu filozofii kosmologii – jej różnych nurtów. Nie było to wprawdzie (deklarowanym) zadaniem pracy, ale niewątpliwie zarysowanie „kontrastowego tła” dodałoby jej wiarygodności. Autor, prezentując odmienne filozoficzne perspektywy (nawet, czy zwłaszcza, diametralnie przeciwstawne wobec jego własnej) miałby szansę wykazania, że to właśnie jego rekonstrukcja jest najtrafniejsza: pozwala dostrzec to, co umyka uwadze innych. Autor swoje własne stanowisko filozoficzne określa raczej dość ogólnie. Mimo zgłoszonych zastrzeżeń i wątpliwości (natury warsztatowej), recenzent uznaje dorobek dra Pawła Tambora za wystarczający do nadania mu stopnia doktora habilitowanego w zakresie filozofii.

Dr hab. Andrzej Łukasik, prof. UMCS, w swej recenzji zauważa, że przedmiotem analiz zawartych w rozprawie jest zagadnienie statusu metodologicznego standardowego modelu kosmologicznego (SMK). Autor przyjmuje, że odpowiednich narzędzi do analizy zagadnienia statusu poznawczego SMK dostarcza współczesna filozofia i metodologia nauk, w szczególności zaś kontrowersyjny realizm naukowy – antyrealizm. Wykorzystując koncepcję autonomicznych modeli naukowych pośredniczących między teorią a zjawiskami, pojęcie teorii efektywnych oraz określoną koncepcję praw fenomenologicznych Autor w odniesieniu do SMK broni stanowiska zwanego „połowicznym realizmem” (s. 22), zwanego również „antyrealizmem kontekstualnym” (s. 238). Struktura rozprawy jest przejrzysta. Praca jest napisana dobrym językiem, jasno i wyraźnie, bardzo starannie zredagowana. Odnośniki bibliograficzne sporządzono w formacie właściwym głównie dla nauk ścisłych i jest to rozwiązanie niewątpliwie ekonomiczne, jednak niezbyt przyjazne dla czytelnika – sprawdzenie, do czego odsyła nas każdy przypis wymaga wertowania bibliografii. Wydaje się, że w pracach filozoficznych lepiej sprawdzają się przypisy dolne. W podsumowaniu należy stwierdzić, że dr Tambor w rozprawie habilitacyjnej zaprezentował wszystkie cechy wymagane od samodzielnego pracownika nauki: umiejętność samodzielnego stawiania i rozwiązywania złożonych problemów badawczych, zdolność analitycznego i krytycznego myślenia oraz szerokie rozeznanie w specjalistycznej literaturze przedmiotu. Habilitant wykazał dobry warsztat naukowy i dogłębną znajomość omawianych – często trudnych i technicznych – zagadnień, stawiane tezy są wyważone i w należyty sposób uargumentowane. Niewątpliwie praca stanowi istotny wkład w rozwój filozofii i metodologii kosmologii.

Ilościowo dorobek habilitanta jest znaczący. Większość prac poświęconych jest różnym filozoficznym i metodologicznym aspektom kosmologii (rozumianych jednak szeroko, czego przykładem są interdyscyplinarne analizy z pogranicza filozofii nauki i estetyki zawarte w artykule *Piękno w teorii nauki. Estetyczne kryteria w ocenie i wyborze teorii naukowych*), zatem dorobek należy uznać za zwarty tematycznie. Problematyka poruszana w poszczególnych pracach jest istotna nie tylko dla zrozumienia kosmologii jako nauki, ale również dla wielu zagadnień szeroko pojmowanej filozofii nauki (np. kumulatywizm i antykumulatywizm, kwestia odróżnienia kontekstu uzasadniania i kontekstu odkrycia, spór realizmu z antyrealizmem, rola modeli w nauce, style myślowe, pozaempiryczne kryteria oceny i wyboru teorii naukowych). Publikacje te, podobnie jak rozprawę habilitacyjną, cechuje wysoki poziom merytoryczny i dobry styl pisarski. Listę osiągnięć uzupełniają 23 referaty wygłoszone na konferencjach naukowych, których tematy dotyczyły głównie filozoficznych i metodologicznych aspektów kosmologii. Habilitant wykazuje się zatem istotną działalnością naukową.

Dorobek naukowy dra Pawła Tambora, w szczególności zaś wskazana jako główne osiągnięcie monografia naukowa stanowi znaczny wkład w rozwój dyscypliny filozofia zgodnie art. 219 ust. 1 p. 2 ustawy z 20 lipca 2018 roku *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*. Również dorobek dydaktyczny i organizacyjny spełnia warunki określone w ustawie i osiągnięcia te są wystarczającą podstawą do nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie filozofia. W związku z powyższym recenzent wnosi o dopuszczenie dra Pawła Tambora do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

Ks. dr hab. Tadeusz Pabjan, prof. UPJPII, w recenzji podkreśla, że podobną jak w przedstawionej monografii tematyką habilitant zajmował się już w swoim doktoracie, który również był poświęcony Standardowemu Modelowi Kosmologicznemu, ale tam to samo zagadnienie rozpatrywane było w nieco innym kontekście i o wiele węższym zakresie. Choć w recenzowanej monografii również jest mowa o SMK jako teorii efektywnej, to jednak w tym przypadku jest to zupełnie inna, i bardziej zaawansowana kontynuacja tego zagadnienia. W ocenianej monografii pojawiają się za to zupełnie nowe – w porównaniu z doktoratem – wątki, które należy uznać za niebanalne i oryginalne opracowanie dotyczące metodologicznego statusu SMK. Na szczególne uznanie zasługuje zwłaszcza ukazanie kosmologii jako nauki specyficznej metodologicznie i interdyscyplinarnie; wykorzystanie narzędzi pojęciowych filozofii nauki Nancy Cartwright do rekonstrukcji stanu kosmologii współczesnej; analiza problemu degeneracji w kosmologii współczesnej z punktu widzenia debaty pomiędzy realizmem naukowym i antyrealizmem oraz zaprezentowanie propozycji rozwiązania tego problemu przy pomocy metodologii opartej na statystyce bayesowskiej. Mocną stroną pracy jest spójny i dobrze przemyślany plan, który sprawia, że monografia jest logiczną całością, przedstawiającą analizowane zagadnienie w sposób dogłębny i kompleksowy. Oceniana monografia jest dziełem solidnym, spójnym, dobrze przemyślanym i opracowanym. Autor podejmuje się tu analizy trudnego, wieloaspektowego zagadnienia z pogranicza kosmologii

relatywistycznej, metodologii nauk, filozofii i historii nauki, i zadanie to realizuje w sposób kompetentny, sprawnie poruszając się po tym pograniczu nauk. Jego analizy są klarowne i metodologicznie poprawne, a wnioski precyzyjne i dobrze uzasadnione. Lektura monografii nie pozostawia wątpliwości co do tego, że Autor wie o czym pisze i jaki cel chce osiągnąć. Odwołuje się do wszystkich najważniejszych filozoficznych koncepcji dotyczących omawianego zagadnienia. Co istotne, jego znajomość tej problematyki – zwłaszcza gdy idzie o matematyczny formalizm SMK – nie jest tylko czysto teoretyczna: Autor wykorzystuje w pracy własne obliczenia, opracowania i grafiki, które ilustrują teoretyczną narrację dotyczącą SMK (książka zawiera 4 rysunki i 10 tabel przygotowanych przez Autora). Szczególnie cennym elementem monografii jest ciekawe ukazanie specyfiki współczesnej kosmologii, w której za „model standardowy” uznaje się coś, co ma status teorii efektywnej – dającej spójny obraz ewoluującego Wszechświata, ale zarazem nie wyjaśniającej natury jego podstawowych „składników”, tzn. ciemnej energii i ciemnej materii. Autor dowodzi, że z ontologicznego punktu widzenia SMK jest maszyną nomiczną (w rozumieniu Cartwright). Ciekawym aspektem pracy jest podkreślenie filozoficznej doniosłości problemu niedookreślenia modelu przez dane empiryczne, który w praktyce oznacza konieczność dokonania trudnego wyboru pomiędzy modyfikacją teorii (w tym przypadku ogólnej teorii względności) albo postulowaniem istnienia nowych bytów (np. ciemnej materii i ciemnej energii). Autor wykazuje, że problem ten znajduje rozwiązanie na gruncie statystyki bayesowskiej. Na uwagę zasługuje również krytyczna prezentacja sporu pomiędzy realizmem naukowym i antyrealizmem, który Autor wykorzystuje do głębszego ukazania problemu metodologicznego statusu SMK. Analizując poglądy filozofów nauki łączonych zazwyczaj z nurtem antyrealizmu (van Fraassen, Cartwright) Autor wykazuje, że w rzeczywistości prezentują oni stanowiska pośrednie między realizmem i antyrealizmem naukowym. Twierdzi również, że właśnie takie stanowisko – połowiczny realizm lub antyrealizm kontekstualny – należy przyjąć w odniesieniu do pojęcia SMK i spełnianych przezeń funkcji. W szczególności, stanowisko to nadaje się dobrze do interpretacji tego, czym jest ciemna energia i ciemna materia, których jak do tej pory nie udało się w żaden empiryczny sposób zidentyfikować.

Autor mógłby nieco więcej uwagi poświęcić w swojej pracy samej koncepcji „klasycznego” realizmu naukowego. Autor deklaruje, że jego analizy dotyczą debaty „między realizmem a antyrealizmem naukowym” (s. 22), natomiast swoją uwagę poświęca przede wszystkim różnym postaciom antyrealizmu i koncepcji realizmu zależnego od modelu (*model-dependent realism*). Sam zaś realizm naukowy jako taki jest bardzo krótko omówiony na s. 116 i wspomniany w podsumowaniu ostatniego rozdziału, na s. 227-229, co wydaje się pewnym brakiem proporcji względem obszernych analiz poświęconych różnym interpretacjom antyrealizmu i realizmu zależnego od modelu. Potraktowanie zaś realizmu naukowego jako poglądu, zgodnie z którym „nauka w poprawny sposób opisuje świat niezależny od poznającego go podmiotu” (s. 116) wydaje się wielkim uproszczeniem tej koncepcji, które zdaje się sugerować, że jej zwolennicy nie wiedzą niczego np. o standardowej interpretacji mechaniki kwantowej, gło-

szącej zasadniczą zależność obiektów kwantowych od obserwatora. Szkoda że habilitant nie zaprezentował bliżej poglądów któregoś ze zwolenników realizmu naukowego. Tym bardziej byłoby wskazane w tym kontekście odróżnienie realizmu naukowego od realizmu naiwnego, co pozwoliłoby na lepsze zniuansowanie omawianej koncepcji, i pokazanie jej słabych stron, które domaga się zastąpienia jej jakąś formą antyrealizmu albo realizmu połowicznego.

Wielość omawianych w monografii interpretacji, rozróżnień i możliwych znaczeń kluczowego dla całej rozprawy słowa „model” prowadzi do tego, że nie zawsze jest jasne to, za którą z tych interpretacji opowiada się Autor, i w którym konkretnie znaczeniu używa w danym momencie tego słowa – modelem jest tu nazywana niekiedy „teoria” (s. 103), „model teorii” (s. 67), „hipoteza naukowa” (s. 201), itd. Niekiedy również pojawia się wątpliwość co do tego, czy w danym miejscu Autor przedstawia swoją własną opinię, czy też omawia poglądy kogoś innego.

Pod względem językowym monografia jest dobrze dopracowana. Wydaje się, że niektóre neologizmy pojawiające się w monografii można byłoby bez szkody dla tekstu zastąpić ich polskimi odpowiednikami. Uwagi krytyczne dotyczą jedynie formalnej strony monografii i nie mają większego wpływu na sformułowaną wcześniej pozytywną ocenę jej merytorycznej wartości. Oceniana praca jest opracowaniem oryginalnym, w którym Autor poddaje krytycznej analizie trudne zagadnienie z pogranicza filozofii nauki i kosmologii, i formułuje szereg ważnych, niebanalnych, i dobrze uzasadnionych wniosków dotyczących metodologicznego statusu SMK. Nie ulega wątpliwości, że recenzowana monografia jest osiągnięciem naukowym stanowiącym znaczny wkład w rozwój nie tylko dyscypliny nauk filozoficznych ale również innych dyscyplin, zajmujących się badaniem Wszechświata, a tym samym spełnia wymóg art. 219 ust. 1 pkt 2 Ustawy.

Działalność naukowa Pawła Tambora to publikacje ciekawe, niebanalne, dobrze przemyślane i wysoko punktowane. Habilitant uczestniczył w ponad 20 krajowych lub międzynarodowych konferencjach, podczas których wygłosił kilkanaście referatów poświęconych zagadnieniom z zakresu kosmologii, filozofii i teologii. Ma bardzo bogate doświadczenie dydaktyczne i organizacyjne.

Biorąc pod uwagę całokształt dokonań ks. dr. Pawła Tambora – dorobku naukowego, działalności dydaktycznej i organizacyjnej – recenzent stwierdza, że osiągnięcia habilitanta spełniają formalne wymagania ustawowe stawiane kandydatom do uzyskania stopnia doktora habilitowanego.

Dr hab. Antoni Szczuciński, prof. UAM, w swej recenzji podkreślił, że rozprawa habilitacyjna poprzez analizę niepodejmowanych w doktoracie kwestii opisu kosmologii jako nauki specyficznej metodologicznie, wykorzystania pojęć zaproponowanych przez Nancy Cartwright do dyskusji nad kosmologią współczesną, oraz zanurzenia prób ustalenia statusu metodologicznego modeli kosmologicznych w debacie realizm – antyrealizm, czy odwołanie się do metodologii wynikającej ze statystyki bayesowskiej, jest pracą oryginalną, odwołującą się do nowych źródeł, nowych obszarów problemowych i podejmującą nowe rozstrzygnięcia. Szczególnie ważne dla rozważań są: koncepcja autonomicznych mo-

deli naukowych pośredniczących między teorią a światem zjawisk, pojęcie teorii efektywnej dostarczającej funkcjonalnego wyjaśnienia bez wnikania w naturę fizycznych komponentów rzeczywistości i koncepcja praw fenomenologicznych, która sprzyja przyjęciu stanowiska połowicznego realizmu w kontekście kosmologii. Praca przygotowana jest starannie. Autor poradził sobie dobrze ze skomplikowanymi zapisami. Autor wykazał znajomość większości ważnych tekstów z rozważanej dziedziny, tak kosmologicznych, jak i filozoficznych. Struktura pracy została dobrze przemyślana i pozwala na prezentację oryginalnych pomysłów autora na tle współczesnych koncepcji filozofii nauki. Recenzent ocenia wysoko monografię. Autor swobodnie porusza się w trudnych zagadnieniach kosmologicznych, jest dobrze zorientowany we współczesnej kosmologii, wywód prowadzi poprzez nawiązanie do dawniejszych i aktualnych dyskusji metodologicznych ukazując dobre rozeznanie filozoficzne. Wybór koncepcji N. Cartwright i metodologii bayesowskiej do analizy statusu metodologicznego Standardowego Modelu Kosmologicznego okazały się trafne. Autor uzyskał dzięki temu oryginalne wyniki, niewątpliwie poszerzył refleksję filozoficzną nad kosmologią.

Uwagi recenzenta dotyczące dorobku naukowego to: a) stosunkowo duża liczba tekstów, zdecydowana większość w wydawnictwach krajowych, ale 6 w języku angielskim; b) z tematem monografii wprost związanych jest osiem tekstów; c) zaskakująco dużo, jak na filozofię, jest w jego dorobku tekstów napisanych przez kilku autorów, ten stan rzeczy nie dziwi w kosmologii, czy fizyce, w przypadku filozofii kosmologii pozwala zderzyć refleksję i matematyczne przygotowanie fizyków, matematyków z podejściem filozofów, sądzę, że to współdziałanie było dla habilitanta dobrą szkołą zrozumienia dziedziny, którą opisuje od strony metodologicznej; d) ta sytuacja stwarza jednak pewien kłopot dla recenzenta, który ma ocenić indywidualny wkład autora. Po przeczytaniu tekstów naukowych habilitanta recenzent stwierdza, że prezentują one wysoki poziom naukowy. Z jednej strony zanurzone są w aktualnej problematyce kosmologicznej, a autor/autorzy bardzo dobrze się w niej orientują, z drugiej zaś charakteryzują się nie tylko referowaniem stanu rzeczy, ale proponują własne filozoficzne rozwiązania.

Zakres prowadzonych przez habilitanta zajęć dydaktycznych potwierdza przekonanie recenzenta o jego kompetencji także w dziedzinach pozafilozoficznych. Dr Paweł Tambor jest aktywnym uczestnikiem życia naukowego w Polsce, mającym kontakty z wieloma ośrodkami uniwersyteckimi w kraju, zdobył też spore doświadczenie dydaktyczne na trzech uczelniach, pełni też ważne obowiązki organizacyjne.

Recenzent konkluduje, że osiągnięcia naukowe dr. Pawła Tambora, ubiegającego się o stopień doktora habilitowanego w dyscyplinie filozofia odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 tej ustawy. W szczególności monografia stanowi znaczny wkład w rozwój filozofii kosmologii. Habilitant wykazuje się istotną aktywnością naukową na co wskazuje duża liczba artykułów od czasu doktoratu, udział w licznych konferencjach i zaangażowanie organizacyjne w życie akademickie i popularyzację wiedzy naukowej. Recenzent wnosi o dopuszczenie habilitanta do dalszego etapu postępowania.

3.2 OCENA POZOSTAŁYCH CZŁONKÓW KOMISJI

Prof. dr hab. Zenon Roskał podkreśla w swej opinii, że 1) w aspekcie ilościowym dorobek naukowy ks. dr Pawła Tambora jest duży oraz to, że 2) habilitant chętnie podejmuje współpracę naukową. Pewne wątpliwości mogą się jednak pojawić w związku z informacjami naukometrycznymi. Zastanawia mała ogólna liczba cytowań bez autocytowań (13), gdyż aż sześć artykułów napisanych jest w języku angielskim, który nie stanowi bariery dla filozofów na świecie. Można jednak przypuszczać, że ostatnio opublikowany w prestiżowym czasopiśmie artykuł zmieni ten stan rzeczy.

Prof. Roskał zauważa, że Wnioskodawca stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie filozofii otrzymał stosunkowo dawno. Jeżeli uwzględni się ten fakt oraz to, że większość publikacji była wykonana przy współudziale innych osób a monografia jest prostą kontynuacją doktoratu, to zgłoszony do oceny dorobek naukowy w wymiarze ilościowym można określić jednak jako przeciętny.

Prof. Roskał nie widzi wkładu ks. dra Tambora (mimo wyrażanych przez niego deklaracji) w rozwój historii nauki. Obraz dziejów kosmologii przedstawiony w jednym z artykułów jest nie tylko uproszczony, ale po prostu błędny. W zakresie historii astronomii także nie widać wkładu ks. dra Tambora. Odpowiadają mu powierzchowne uwagi na temat relacji astronomii do kosmologii i propagowanie uproszczonej wizji dziejów kosmologii. Brak głębszego zainteresowania dziejami kosmologii sprawia to, że bezkrytycznie, a czasami nawet z błędami, formułuje swoje wnioski. Niestety podobnie wyglądają osiągnięcia habilitanta w zakresie historii fizyki i kosmologii nowożytnej. Doktor Tambor zupełnie pomija współczesną kosmologię filozoficzną rozwijaną m.in. w nurcie neotomizmu lowańskiego.

Uproszczona wizja dziejów kosmologii jest też zawarta w przedstawionej do oceny monografii, która ma tę istotną wadę, że nie zawiera nie tylko indeksu rzeczowego, ale nawet indeksu osobowego. Stawiane w monografii tezy nie są na ogół (poza rozdziałem siódmym) interesujące poznawczo i mają raczej charakter „wyważania otwartych drzwi”. W Autoreferacie habilitant pisze: „Pokazałem, że kosmologia jest nauką, która z samej swej natury łączy wiele dziedzin nauk fizycznych: teorie pola (klasyczną i kwantową), teorie grawitacji, fizykę jądrową, astrofizykę, termodynamikę i inne”. Takich rzeczy nie trzeba pokazywać. One są oczywiste dla uczonych zajmujących się kosmologią, a nawet dla laików, którzy się tylko nią interesują. O wiele ciekawsze byłoby wykazanie (lub przynajmniej naszkicowanie jednego argumentu), że w świecie (i w nauce) istnieją tzw. natury (istoty) rzeczy i dyskusja z tymi (antyesencjalistycznymi) stanowiskami w filozofii, które utrzymują, że istot rzeczy nie ma.

Warte zauważenie są wyniki osiągnięte w czwartym i piątym rozdziale monografii, gdzie dokonana jest analiza ontologicznych i epistemologicznych implikacji posługiwania się SMK. Najciekawszy jest ostatni rozdział monografii, w którym dokonana jest rekonstrukcja kosmologii współczesnej w kategoriach metodologii bayesowskiej. Ważnym wkładem doktora Tambora w rozwój filozofii nauki jest pokazanie w jaki sposób metody bayesowskie w kontekście kosmologii pozwalają na rzeczowe ustosunkowanie się do filozoficznej debaty na temat przedmiotowego odniesienia modeli współczesnej kosmologii.

Pomimo wskazanych braków, z uwagi na powyższe osiągnięcia prof. Roskal sądzi, że przedstawione do oceny dokonania naukowe ks. dra Pawła Tambora są wystarczające do przyznania mu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w zakresie filozofii.

Ks. dr hab. Marek Słomka podkreślił w opinii, że dorobek naukowy ks. Tambora jest ilościowo duży i chętnie podejmuje on współpracę naukową. Po uzyskaniu doktoratu z filozofii habilitant prowadził intensywne badania w tej dyscyplinie, czego efektem są publikacje naukowe (głównie z filozofii nauki). Jego badania były skoncentrowane na filozoficznych (metodologicznych) aspektach współczesnej kosmologii oraz na historii kosmologii. Ks. Tambor interesuje się też relacjami między nauką, filozofią a teologią. Teksty habilitanta prezentują wysoki poziom naukowy. Autor podejmuje aktualne problemy kosmologiczne, dobrze się w nich orientuje, nie tylko referując stanu rzeczy, ale proponując własne filozoficzne rozwiązania. Szczególnie ważne dla analiz ks. Tambora są: koncepcja autonomicznych modeli naukowych pośredniczących między teorią a światem zjawisk, pojęcie teorii efektywnej dostarczającej funkcjonalnego wyjaśnienia bez wnikania w naturę fizycznych komponentów rzeczywistości i koncepcja praw fenomenologicznych, która sprzyja przyjęciu stanowiska połowicznego realizmu w kontekście kosmologii.

Z monografii warto wyróżnić ostatni rozdział, w którym dr Tambor dokonuje rekonstrukcji współczesnej kosmologii w kategoriach metodologii bayesowskiej i twierdzi, że metody współczesnej statystyki pozwalają ocenić, jaki model – z punktu widzenia przesłanek empirycznych – jest lepszy. Istotnym wkładem ks. Tambora w rozwój filozofii nauki jest pokazanie tego, w jaki sposób metody bayesowskie pozwalają na rzeczowe ustosunkowanie się do filozoficznej debaty na temat przedmiotowego odniesienia modeli współczesnej kosmologii. Intuicje zawarte w argumentach podanych przez dra Tambora są ważne oraz interesujące poznawczo, choć wymagają rozwinięcia. Ks. Tambor podejmuje istotne problemy, co zasługuje na uznanie. Autor swobodnie porusza się w trudnych zagadnieniach kosmologicznych, jest zorientowany we współczesnej kosmologii, nawiązuje do dawniejszych i aktualnych dyskusji metodologicznych, prezentując dobre rozeznanie filozoficzne. Monografia „Standardowy Model Kosmologiczny. Studium metodologiczne” stanowi znaczny wkład w rozwój filozofii kosmologii. Habilitant wykazuje się istotną aktywnością naukową (duża liczba artykułów od czasu doktoratu), udziałem w licznych konferencjach naukowych, zaangażowaniem organizacyjnym w życie akademickie i popularyzacją wiedzy naukowej.

Ks. dr hab. M. Słomka konkluduje, że przedstawione do oceny dokonania naukowe ks. dra Pawła Tambora są wystarczające do przyznania mu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w zakresie filozofii.

Prof. dr hab. Tadeusz Szubka zaznaczył w swojej opinii, że monografia habilitacyjna Ks. Dra Pawła Tambora kontynuuje i rozwija zainteresowania naukowe Autora z początków jego drogi akademickiej i pracy doktorskiej. W stosunku jednak do tych wczesnych badań zawiera nowe treści i ujmuje

badany przedmiot z większą wszechstronnością i rozmachem. Głównym celem Habilitanta w monografii jest pokazanie, że współczesna filozofia nauki pozwala nam lepiej zrozumieć naturę i funkcję Standardowego Modelu Kosmologicznego niż rozważania prowadzone wyłącznie w ramach kosmologii przyrodniczej. Zdaniem prof. Szubki cel ten udało się osiągnąć, chociaż wykorzystanie wątków i koncepcji najnowszej filozofii nauki mogłoby być w niektórych momentach pełniejsze i bardziej precyzyjne (dotyczy to w szczególności sporu o tzw. realizm naukowy). Zabrakło też sięgnięcia do kilku ważnych prac poświęconych roli modelowania w uprawianiu nauki. Prof. Szubka zwrócił uwagę, że Ks. Dr Tambor regularnie publikuje w cenionych polskich czasopismach filozoficznych oraz w pracach zbiorowych, a jeden z jego artykułów ukazał się w bardzo wysoko punktowanym międzynarodowym periodyku „European Journal of Science and Theology”. Habilitant współpracuje z grupą badawczą afiliowaną przy Trinity Hall, University of Cambridge. Spełnia zatem ustawowy wymóg istotnej aktywności naukowej realizowanej „w więcej niż jednej uczelni [...], w szczególności zagranicznej”. W wniosku końcowym prof. Szubka opowiada się za nadaniem Ks. Drowi Pawłowi Tamborowi stopnia doktora habilitowanego nauk humanistycznych w dyscyplinie filozofia.

Podpis Przewodniczącego Komisji